

Dariusz Pożaroszcyk

Wywiad Chińskiej Republiki Ludowej – charakterystyka działalności i zagrożenia dla Polski

Historia państwa chińskiego liczy ponad 4 tys. lat¹. Najnowszy etap w dziejach Chin rozpoczął się w 1978 r.² wraz z dojściem do władzy Deng Xiaopinga³. Mimo represji⁴, których doznał w okresie Rewolucji Kulturalnej, przez całe życie pozostał wierny ideom komunizmu⁵, a także marzeniu swego poprzednika Mao Zedonga⁶, aby uczynić Chinę najpotężniejszym państwem nie tylko w ramach bloku socjalistycznego, lecz także na całym świecie. Inaczej jednak niż w przypadku „Wielkiego Sternika”⁷, dla Deng Xiaopinga zapewnienie Chinom pozycji światowego mocarstwa wiodło przede wszystkim przez wzmocnienie gospodarki. Dojście w 1978 r. Deng Xiaopinga do władzy oznaczało więc odsunięcie spraw ideologicznych na boczny tor i skoncentrowanie wysiłków na rozwoju potencjału ekonomicznego i wojskowego, a w konsekwencji również politycznego Chińskiej Republiki Ludowej. Na posiedzeniu Trzeciego Plenum KC KPCh⁸ jedenastej kadencji w grudniu 1978 r. został przyjęty zaproponowany przez Denga nowy kurs, w którym położono nacisk na reformy gospodarcze. Głębokie zmiany wprowadzone w Chinach po 1978 r. umożliwiły Państwu

¹ Wskazanie dokładnych początków państwowości chińskiej jest trudne. Za historycznie potwierdzoną uchodzi dynastia Shang, której okres panowania rozpoczął się około 1600 p.n.e. Niektórzy historycy za pierwszą chińską dynastią uznają jednak panującą wcześniej (mniej więcej w latach 2200–1600 p.n.e.) dynastię Xia, zob. F. Hauser, V. Häring, *China-Handbuch: Erkundungen im Reich der Mitte*, Berlin 2005, s. 28–32; Shuyang Su, *China: eine Einführung in Geschichte, Kultur und Zivilisation*, Gütersloh – München 2008, s. 44, 46–47; W. Scott Morton, Ch.M. Lewis, *Chiny. Historia i kultura*, tłum. B.S. Zemanek, Kraków 2007, s. 15–20. W tradycji chińskiej od czasu wybitnego historyka z okresu dynastii Han Sima Qiana za początek Państwa Środka przyjmuje się okres panowania legendarnego Huangdi (Żółtego Cesarza) przypadający na lata 2697–2597 p.n.e., zob. J. Wardęga, *Chiński nacjonalizm. Rekonstruowanie narodu w Chińskiej Republice Ludowej*, Kraków 2014, s. 27.

² Rok 1978 jest oficjalnym początkiem wielkich reform gospodarczych w Państwie Środka prowadzonych na podstawie racjonalności w ekonomii. W rzeczywistości pierwsze próby odejścia od zarządzania gospodarką, przede wszystkim wykorzystanie doktryny maoistycznej, miały miejsce już w połowie lat 70. XX w. pod patronatem ówczesnego premiera Zhou Enlaia, zob. B. Woliński, *Restrukturyzacja i prywatyzacja chińskich przedsiębiorstw*, „Azja-Pacyfik” 2006, nr 9, s. 160 i 171; B. Kikolski, *Plany rozwoju gospodarczego Chin*, „Azja-Pacyfik” 1998 nr 1, s. 132; B. Góralczyk, *Miejsce Polski w strategii gospodarczej i polityce zagranicznej Chin po przekazaniu władzy na XVIII zjeździe KPCh*; Ekspertyzy GoChina [online], http://www.gochina.gov.pl/ekspertyzy_gochina [dostęp: 28 I 2017].

³ Nazwisko i imię zapisane w transkrypcji hanyu pinyin. Transkrypcja hanyu pinyin jest podstawową formą zapisu nazw chińskich stosowaną w niniejszym artykule. W przypadku nazw, które w Polsce przyjęły się w transkrypcji Wade’a i Gilesa, dodatkowo jest podawana również ta transkrypcja.

⁴ Po rozpoczęciu Rewolucji Kulturalnej Deng Xiaoping został pozbawiony piastowanych stanowisk i zesłany do pracy w fabryce traktorów w charakterze ślusarza. Represje dotknęły również jego rodzinę. Najstarszy syn Deng Xiaopinga – Deng Pufang został wyrzucony (według innych źródeł zmuszony do skoku) przez czerwonogwardystów z czwartego piętra, w wyniku czego został trwale sparaliżowany, zob. E.F. Vogel, *Deng Xiaoping and the Transformation of China*, Cambridge (MA) 2011, s. 15; D. Goodman, *Deng Xiaoping and the Chinese Revolution: A Political Biography*, London 1994, s. 78–79.

⁵ B. Góralczyk, *Miejsce Polski w strategii...*, s. 2.

⁶ Według transkrypcji Wade-Giles: Mao Tse-tunga.

⁷ Jeden z przydomków Mao Zedonga, zob. N.N. Huang, *“East is Red”: A Musical Barometer for Cultural Revolution. Politics and Culture*, Los Angeles 2008, s. 19.

⁸ Komitet Centralny Komunistycznej Partii Chin.

Środka wejście na ścieżkę dynamicznego wzrostu, którego imponujące tempo utrzymuje się od ponad 30 lat⁹. Sukcesy gospodarcze, które spowodowały wzrost bogactwa Chińskiej Republiki Ludowej, stworzyły z kolei możliwość przeznaczania ogromnych kwot na rozwój armii¹⁰. Wskazane procesy doprowadziły pod koniec XX w. do uzyskania przez państwo chińskie statusu światowego mocarstwa. Ma to istotne znaczenie dla działań ChRL na arenie międzynarodowej. Pozycja i imperialne aspiracje Chin powodują, że ten kraj prowadzi coraz więcej interesów również poza tradycyjnym, ograniczonym do krajów sąsiednich, obszarem. Dowodem na rozszerzanie się zakresu spraw znajdujących się w sferze zainteresowania ChRL jest m.in. wzrastająca aktywność Państwa Środka w krajach Afryki i Ameryki Południowej¹¹. Powiększaniu się strefy chińskich interesów odpowiada również systematyczne zwiększanie obszaru, w którym do działań jest przygotowywana chińska marynarka wojenna. Ten proces określa się jako przejście od floty brązowych wód (działania w strefie przybrzeżnej) do floty błękitnych wód (działania na otwartych wodach oceanicznych)¹².

Duży i stale poszerzający się obszar chińskiego oddziaływania bezsprzecznie wywiera istotny wpływ na zadania i funkcjonowanie służb wywiadowczych ChRL. Udział i znaczenie tego kraju w kreowaniu sytuacji międzynarodowej wymusił przekształcenia jego służb wywiadowczych – spośród których główną rolę odgrywają¹³ Guójiā Ānquánbù nazywane też Guó'ān bù (Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego)¹⁴, Gōng'ān bù (Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego)¹⁵ i Qíngbào bù (Departament Wywiadu)¹⁶ – w instytucje o charakterze globalnym, które działają we wszystkich państwach oraz sferach życia i starają się uzyskać jak najszerszy dostęp do wartościowych informacji.

Warto zatem odpowiedzieć na pytanie, czy działalność chińskich tajnych służb jest zagrożeniem również dla Polski, jej pozycji i dobrobytu oraz interesów zamieszkujących ją osób. Aby tego dokonać, niezbędne jest przeanalizowanie wywiadowczej aktywności prowadzonej przez Chińską Republikę Ludową, zwłaszcza stosunku władz do niejawnego zdobywania informacji, skali prowadzonej działalności wywiadowczej, słabości

⁹ B. Góralczyk, *Miejsce Polski w strategii...*, s. 7; B. Kikolski, *Plany rozwoju gospodarczego...*, s. 141.

¹⁰ A. Krzyżanowska, *Biała Księga Obronności Chin – pokojowe deklaracje i realia*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2011, nr 20, s. 71.

¹¹ K. Zajączkowski, *ChRL wobec krajów Południa (na przykładzie Afryki Subsaharyjskiej). Szansa czy zagrożenie dla międzynarodowej pozycji UE*, w: *Chiny-Indie. Ekonomiczne skutki rozwoju*, K. Kłosiński (red.), Lublin 2008, s. 329–346; A. Krzyżanowska, *Biała Księga Obronności...*, s. 57.

¹² L. Ho Thanh, P. Behrendt, *Zbrojenia morskie a mocarstwowość państw Azji i Pacyfiku*, w: *Azjatyckie strategie bezpieczeństwa u progu XXI wieku*, J. Marszałek-Kawa (red.), Toruń 2014, s. 13.

¹³ Precyzyjne wskazanie wszystkich instytucji państwowych wykonujących w ChRL działania wywiadowcze nie jest możliwe ze względu na utajnienie części danych oraz znaczne skomplikowanie systemu służb specjalnych Państwa Środka i innych podmiotów zajmujących się zbieraniem informacji, zob. schemat służb wywiadowczych ChRL w: R. Faligot, *Tajne służby chińskie. Od Mao do igrzysk olimpijskich*, tłum. O. Hedemann, A. Rasińska-Bóbr, Katowice 2009, s. 508. Liczne organy, instytucje i organizacje zaangażowane w zbieranie danych naukowych wymieniają W.C. Hannas, J. Mulvenon, A.B. Puglisi, *Chinese Industrial Espionage: Technology Acquisition and Military Modernisation*, London – New York 2013, s. 18–47.

¹⁴ Oficjalna nazwa to: Zhōnghua Rénmín Gònghé Guó Guójiā Ānquánbù (Chińskiej Republiki Ludowej Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego).

¹⁵ Oficjalna nazwa: Zhōnghua Rénmín Gònghé Guó Gōng'ān bù (w dosłownym tłumaczeniu: Chińskiej Republiki Ludowej Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego). Gong an Bu pełni przede wszystkim funkcję policji i kontrwywiadu. W jego strukturze znajdują się jednak również komórki odpowiedzialne za wywiad.

¹⁶ Oficjalna nazwa: Zhōngguó Rénmín Jiěfāng Jūn Zōng Cānmóu Bù Qíngbào bù (w dosłownym tłumaczeniu: Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej Sztabu Generalnego Departament Wywiadu). W ramach tego Departamentu wywiadem zajmują się przede wszystkim Wydział II i Wydział III, za: https://fas.org/irp/world/china/pla/gen_staff.htm [dostęp: 15 II 2017].

i mocnych stron służb chińskich oraz kierunków pracy operacyjnej. Należy także przedstawić okoliczności, które mogą wpływać na zwiększenie bądź zmniejszenie wywiadowczego zainteresowania Polską.

Opisując pozycję, jaką zajmuje działalność wywiadowcza w komunistycznych Chinach, należy wskazać, że była ona i nadal jest kształtowana w dużej mierze przez tradycję. Zapiski o sztuce wywiadu pojawiają się w literaturze chińskiej już w pismach żyjącego w latach 544–496 p.n.e. generała Sun Zi¹⁷, przy czym, w przeciwieństwie do kultury europejskiej, działanie w charakterze szpiega w Państwie Środka od zawsze cieszyło się dużym szacunkiem¹⁸. Innymi okolicznościami, które zwłaszcza w okresie przejścia władzy przez Deng Xiaopinga spowodowały konieczność sięgnięcia po wyniki pracy wywiadu, były zacofanie i upadek chińskiej gospodarki spowodowane nieodpowiedzialną polityką Mao Zedonga¹⁹ oraz równoczesne odcięcie Chin od możliwości pozyskania nowoczesnych technologii w ramach bloku socjalistycznego na skutek konfliktu z ZSRR²⁰. Ówczesni komunistyczni decydenci ChRL, z których w przeszłości wielu było zaangażowanych w działalność szpiegowską²¹, doskonale wiedzieli, że zdobywanie i wykorzystywanie zarówno jawnych²², jak i poufnych informacji jest niewątpliwie jednym z najskuteczniejszych instrumentów służących do stymulowania rozwoju poszczególnych gałęzi gospodarki²³. Przytoczone okoliczności powodują, że Chińska Republika Ludowa jest państwem, w którym działania wywiadowcze znajdują szerokie, zakorzenione w tradycji i aktualnych dążeniach wsparcie władz²⁴. Te czynniki tworzą niewątpliwie korzystny klimat do podejmowania działań szpiegowskich. Równocześnie komunistyczne Chiny dzięki ekonomicznemu rozwojowi ostatnich lat i potencjałowi ludzkiemu dysponują środkami umożliwiającymi prowadzenie działalności wywiadowczej na ogromną skalę. Dokładne dane dotyczące nakładów na służby specjalne, w tym wywiad, ze względu na niejawną naturę tych informacji nie są oczywiście znane. Można jednak opisać pewne zjawiska związane z chińskim szpiegostwem, które przynajmniej w przybliżeniu pozwolą zobrazować skalę i charakter tej działalności.

¹⁷ Według transkrypcji Wade-Giles: Sun Tzu. Rozdział XIII słynnego traktatu o sztuce wojny nosi tytuł *Użycie szpiegów*, zob. Sun Tzu, *The Art of War by Sun Tzu – Classic Edition*, tłum. angielskie L. Giles, B. Williams, S. Kim, El Paso 2009, s. 48–51.

¹⁸ *Spies are the most important* (podkreślenie autora – przyp. red.) *element in war, because on them depends an army's ability to move* (*Szpiegzy są najważniejszym elementem w czasie wojny, ponieważ od nich zależy zdolność armii do ruchu* – tłum. aut.), cyt. za: Sun Tzu, *The Art...*, s. 51.

¹⁹ Szczególnie negatywne skutki dla potencjału ekonomicznego Chin miały reformy z lat 1958–1962 określane jako Wielki Skok oraz polityka znana jako Rewolucja Kulturalna, prowadzona w latach 1966–1969 (oficjalnie) i 1969–1975 (w rzeczywistości), zob. W.C. Hannas, J. Mulvenon, A.B. Puglisi, *Chinese Industrial...*, s. 4, 5, 9, 11.

²⁰ Więcej o konflikcie Chin i ZSRR zob. L.M. Lüthi, *Chiny ZSRR. Zimna wojna w świecie komunistycznym*, tłum. J. Pawłowski, K. Urban-Pawłowska, Warszawa 2011.

²¹ Tajną działalność na terenie Francji w latach 20. XX w. prowadzili m.in. Zhou Enlai oraz Deng Xiaoping, zob. R. Fałgót, *Tajne służby chińskie...*, s. 29–33.

²² O roli tzw. białego wywiadu w ChRL zob. rozdział zatytułowany *China's use of open source*, w: W.C. Hannas, J. Mulvenon, A.B. Puglisi, *Chinese Industrial...*, s. 18–47, przede wszystkim s. 18–20, 33 i 44.

²³ Ogólnie o roli wywiadu gospodarczego zob. Z. Siemiątkowski, *Wywiad a władza. Wywiad cywilny w systemie sprawowania władzy politycznej PRL*, Warszawa 2009, s. 125–130 oraz K. Mackrakis, *The crown jewels and the importance of scientific-technical intelligence*, w: *East German Foreign Intelligence: Myth, Reality and Controversy*, K. Macrakis, T. Wegener Friis, H. Müller-Enbergs (red.), New York 2010, s. 185–201. Znaczeniu wywiadu gospodarczego dla rozwoju ChRL jest poświęcona w całości praca przywołana w przypisie 13 autorstwa W.C. Hannas, J. Mulvenon, A.B. Puglisi.

²⁴ W.C. Hannas, J. Mulvenon, A.B. Puglisi, *Chinese Industrial...*, s. 44.

Zidentyfikowaną właściwością służb chińskich jest wykorzystywanie do celów wywiadowczych diaspory chińskiej oraz wzrastającego zainteresowania państwem chińskim, a zwłaszcza jego kulturą i językiem²⁵. Analizując rolę migrantów pochodzenia chińskiego w działalności wywiadowczej, należy wskazać na wiele czynników, które powodują, że w poszczególnych krajach mniejszości chińskie są ważnym środowiskiem plasowania agentury i pozyskiwania osobowych źródeł informacji. Po pierwsze, liczebność społeczeństwa chińskiego²⁶ oraz to, że gospodarka (mimo swoich rozmiarów i ciągłego wzrostu) nie jest w stanie zapewnić pracy wszystkim, którzy jej szukają, powodują, że z Chin co roku wyjeżdża ogromna liczba osób w poszukiwaniu lepszego życia²⁷. To zjawisko prowadzi do szybkiego powiększania się chińskich społeczności imigranckich w poszczególnych miejscach docelowych²⁸. Po drugie, ze względu na bariery kulturową i językową mniejszość chińska zazwyczaj w bardzo ograniczonym zakresie integruje się ze społecznością miejscową, tworząc zamknięty i hermetyczny świat²⁹. Ewentualne przeniknięcie do tego świata agentury kontrwywiadowczej państwa przyjmującego jest niezwykle trudne, podobnie jak i pozyskanie informatorów³⁰. Inaczej przedstawia się sytuacja chińskiego wywiadu, jeśli chodzi o zdobywanie osobowych źródeł informacji. Ten, będąc narzędziem władzy państwa autorytarnego, ma zwiększone i ułatwione możliwości wykorzystywania chińskiej diaspory do swoich celów. Często już sama możliwość wyjazdu z Chin jest uzależniona od zgody na nawiązanie niejawną współpracę z wywiadem³¹. Wobec tych obywateli, którym udało się wyjechać, służby chińskie nierzadko stosują szantaż, grożąc represjami wobec członków rodzin pozostawionych w kraju w razie odmowy dostarczania pożądaných informacji³². Należy również wskazać, że w przypadku Chińczyków, którzy zajmują się handlem towarami importowanymi z ojczyzny, brak zgody na pomoc służbom specjalnym może oznaczać zamknięcie możliwości robienia interesów przez odcięcie od źródeł zaopatrzenia.

²⁵ B. Góralczyk, *Chińskie wyzwanie nad Wisłą?* [online], <http://www.institutobywatelski.pl/12966/lupa-institutu/chinskie-wyzwanie-nad-wisla> [dostęp: 28 I 2017].

²⁶ Szacowana w lipcu 2016 r. liczba ludności Chin wynosiła 1 373 541 278, za: *The World Factbook, China* [online], <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html> [dostęp: 28 I 2017].

²⁷ Chińska diaspora licząca 80–100 mln osób jest uważana na najliczniejszą i równocześnie najbogatszą diasporę świata, zob. P. Picquart, *Imperium chińskie. Historia i terażniejszość chińskiej diaspory*, tłum. I. Kalużyńska, Warszawa 2006, s. 18–21. J. Kurlantzick podaje dane, według których dysponuje ona zawrotną kwotą półtora biliona dolarów, zob. J. Kurlantzick, *Charm Offensive: How China's Soft Power Is Transforming the World*, New Haven – Conn – London 2007, s. 75.

²⁸ P. Picquart, *Imperium chińskie. Historia...*, s. 207–212.

²⁹ J. Kurlantzick, *Charm Offensive: How China's...*, s. 73. Hermetyczność chińskiej diaspory wymaga komentarza. Analiza społeczności imigranckich w poszczególnych krajach dokonana przez P. Picquarta pozwala postawić tezę, że na asymilację Chińczyków z miejscową ludnością wpływa czas trwania ruchu migracyjnego. W krajach, do których Chińczycy przybywają od wieków, są na ogół dobrze zintegrowani i często odgrywają ważną rolę w życiu społecznym. Przykładami są: Sułtanat Brunei, Birma, Wietnam Kambodża, Malesja, Filipiny, Indonezja i Tajlandia, zob. P. Picquart, *Imperium chińskie. Historia...*, s. 111–128 i 153. Ze względu na dużą liczebność Chińczyków i odniesione przez nich sukcesy gospodarcze są również dość dobrze zintegrowani w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie oraz Australii. Na ten proces pozytywny wpływ wywarło rozpoczęcie migracji na te obszary już w XIX w. Najslabiej zintegrowani, a w konsekwencji najbardziej zamknięci, wydają się być Chińczycy przybywający do Europy, szczególnie do krajów Europy Środkowej i Wschodniej, gdyż migracje w te rejony zaczęły się dopiero na początku lat 90. XX w.

³⁰ Zwraca na to uwagę m.in. były szef UOP gen. Gromosław Czempieński, <http://www.gazetakrakowska.pl/artukul/201494,general-czempinski-chincy-szpiedzy-sa-juz-w-polsce,id,t.html> [dostęp: 28 I 2017].

³¹ H. Shen, *Instytut Konfucjusza – chiński urok czy ukryty Mao* [online], <http://www.frona.pl/a/instytut-konfucjusza-chinski-urok-czy-ukryty-mao,3870.html> [dostęp: 28 I 2017].

³² R. Faligot, *Tajne służby chińskie...*, s. 224.

Z pewnością wśród chińskich imigrantów znajduje się także wielu, którzy współpracę ze służbami specjalnymi swego kraju podejmują całkowicie dobrowolnie, kierując się uczuciami patriotycznymi³³. Dodatkowo mniejszość chińska, która jest już trwałym elementem wielu społeczeństw, pozwala na lokowanie kadrowych funkcjonariuszy wywiadu w charakterze tzw. nielegalów³⁴, przy czym możliwości „zalegnowania”³⁵ takich osób są bardzo szerokie. Przykładem wykorzystywania przedstawicieli diaspory w działalności szpiegowskiej jest między innymi sprawa Mo Hailonga, znanego także jako Robert Mo. Będąc legalnym rezydentem w USA jako pracownik Dabeinong Technology Group Company, próbował wykraść sekrety dotyczące zmodyfikowanych genetycznie ziaren, czym działał na szkodę spółek DuPont Pioneer and Monsanto i za co ostatecznie w 2016 r. został skazany na trzy lata pozbawienia wolności³⁶. Znacznie poważniejsza odpowiedzialność grozi Edwardowi C. Lin, porucznikowi marynarki wojennej USA pochodzącemu z Tajwanu. W 2016 r., osiem lat po otrzymaniu amerykańskiego obywatelstwa, został on oskarżony o szpiegostwo na rzecz Chin, za co grozi mu kara śmierci³⁷. Kolejnym przykładem amerykańskiego obywatela pochodzenia chińskiego oskarżonego w 2016 r. o szpiegostwo, któremu grozi kara dożywotniego pozbawienia wolności, jest fizyk nuklearny Szuhsiung Ho „Allen Ho”³⁸ posiadający amerykańskie obywatelstwo od 1983 r. Problem z wykorzystaniem mniejszości chińskiej jako źródła informacji przez wywiad ChRL mają również inne kraje. W Niemczech w 2011 r. został skazany za działalność na rzecz wywiadu chińskiego obywatel niemiecki John Zhou, który zajmował się rozpracowywaniem członków sekty Falun Gong³⁹, Z kolei w Szwecji w 2010 r. za szpiegostwo przeciwko mniejszości ujgurskiej na rzecz ChRL przed sądem stanął obywatel szwedzki pochodzenia chińskiego – 61-letni Babur Maihesuti⁴⁰.

Niewątpliwie jedną z najlepszych opcji lokowania funkcjonariuszy wywiadu jest zakładanie spółek prawa handlowego⁴¹. Tworzenie podmiotów prawych prowadzących

³³ W literaturze poświęconej Chinom zwraca się uwagę na znaczenie patriotyzmu dla Chińczyków i podkreśla się, że ideologia komunistyczna jako siła jednocząca zróżnicowane społeczeństwo jest powoli zastępowana przez nacjonalizm, zob. J. Wardęga, *Chiński nacjonalizm...*, s. 367–368. Przykładem motywacji patriotycznej dla zaangażowania się w działalność szpiegowską jest sprawa byłego inżyniera spółki Boeing, Dongfana „Gregga” Chunga, który w 2010 r. został skazany na 15 lat pozbawienia wolności. Jako powód swojej działalności szpiegowskiej wprost wskazał on chęć przysłużenia się swojej ojczyźnie, zob. więcej <https://www.theguardian.com/technology/2016/aug/11/espionage-arrest-of-nuclear-engineer-fuels-us-suspicions-of-chinese-tactics> [dostęp: 28 I 2017].

³⁴ Przez określenie *nielegal* w środowisku służb specjalnych rozumie się funkcjonariusza wywiadu, który działa na terytorium państwa obcego i nie jest chroniony immunitetem dyplomatycznym.

³⁵ *Zalegnowanie* to działanie polegające na stworzeniu fikcyjnego lub częściowo fikcyjnego życiorysu, mające na celu ukrycie wszelkich związków funkcjonariusza wywiadu z jego służbą i równocześnie umożliwiające jak najgłębsze wejście w rozpracowywane środowisko.

³⁶ Zob. więcej: <https://www.justice.gov/opa/pr/chinese-national-sentenced-prison-conspiracy-steal-trade-secrets> [dostęp: 27 I 2017].

³⁷ Zob. https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2016/04/11/the-fall-of-edward-lin-the-navy-pilot-accused-of-espionage-and-patronizing-a-prostitute/?utm_term=.8b919c896471 [dostęp: 27 I 2017].

³⁸ <https://www.justice.gov/opa/pr/us-nuclear-engineer-china-general-nuclear-power-company-and-energy-technology-international> [dostęp: 28 I 2017].

³⁹ Zob. <https://webspeicher.wordpress.com/2011/06/10/spionage-chinas-stasi-chinas-spion-deutschland-gericht-11294831/> [dostęp: 27 I 2017].

⁴⁰ Zob. <http://facet.interia.pl/styl-zycia/ciekawostki/news-chinscy-szpiedzy-sa-wsrod-nas,nId,448718> [dostęp: 27 I 2017].

⁴¹ W materiałach szkoleniowych Bundesamt für Verfassungsschutz zwrócono uwagę na to zagrożenie, zob. *Wirtschaftsspionage. Risiko für Unternehmen, Wissenschaft und Forschung*, Köln 2014, Bundesamt für

działalność gospodarczą lub ich przejmowanie przez funkcjonariuszy wywiadu pozwala nie tylko na plasowanie kadr wywiadowczych w interesujących środowiskach⁴², lecz także umożliwia uzyskiwanie dodatkowych dochodów z prowadzonej działalności gospodarczej, które mogą wspierać działania wywiadowcze. Obecnie na terenie Polski działa co najmniej kilka tysięcy spółek z kapitałem chińskim. Podanie dokładnej liczby działających w Polsce spółek, które są powiązane z obywatelami ChRL, nie jest możliwe. Należy wskazać, że tylko na terenie Wólki Kosowskiej, będącej wielkim centrum handlu towarami importowanymi z Azji, działa kilkaset takich podmiotów⁴³. Wiele spółek, które w rzeczywistości należą do obywateli ChRL, jest rejestrowanych na osoby mające polskie obywatelstwo. Statystykę spółek związanych chińskim kapitałem zaciemnia dodatkowo to, że wiele tych podmiotów jest zakładanych jedynie na krótki czas i po wystawieniu fikcyjnych faktur, znikają⁴⁴, co jest spowodowane ich uczestnictwem w nielegalnej działalności. Wobec wielu chińskich spółek istnieją podejrzenia, niekiedy potwierdzone zarzutami prokuratorskimi⁴⁵, że ich działalność jest związana z powodującymi wielomilionowe szkody przestępstwami gospodarczymi. Najprostszym, a przy tym niezwykle dochodowym przestępstwem, w którym uczestniczą chińscy obywatele prowadzący działalność gospodarczą na terytorium Polski, jest ukrywanie realnej wartości sprowadzanych towarów, co skutkuje istotnym zaniżaniem należności celnych. Wobec słabości polskich służb skarbowych⁴⁶ wydaje się być kwestią czasu, kiedy przedstawiciele mniejszości chińskiej zaczną angażować się w bardziej wyrafinowane przestępstwa podatkowe polegające na nadużywaniu mechanizmów wewnątrzspółnotowej dostawy towarów i ich sprzedaży oraz na organizowaniu tzw. karuzel podatkowych. W tym miejscu należy podkreślić, że prawdopodobnie większa część przywołanych powyżej przestępstw jest popełniania przez zwykłych, nieuczciwych przedsiębiorców oraz osoby powiązane z chińską przestępczością zorganizowaną. Nie można jednak wykluczyć, że za pewnymi przestępstwami gospodarczymi z udziałem obywateli ChRL stoją oficerowie wywiadu poszukujący dodatkowych dochodów na działalność operacyjną⁴⁷.

Verfassungsschutz für die Verfassungsschutzbehörden des Bundes und der Länder, s. 14; zob. też R. Faligot, *Tajne służby chińskie...*, s. 298–299 i 324.

⁴² Na niebezpieczeństwo wynikające z ukrywania się w chińskiej diasporze prowadzącej działalność gospodarczą setek, a nawet tysięcy agentów wskazuje R. Faligot, *Tajne służby chińskie...*, s. 366.

⁴³ R. Fabisiak, *China made in Poland* [online], <http://weekend.pb.pl/2391587,23084,china-made-in-poland> [dostęp: 28 I 2017].

⁴⁴ Zob. wypowiedź R. Nawrota przytoczoną w: M. Piekarski, *Miliardy złotych nielegalnie przelewane z Polski do Chin* [online], <http://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-miliardy-zlotych-nielegalnie-przelewane-z-polski-do-chin,nId,388590?> [dostęp: 28 I 2017].

⁴⁵ D. Walczak, *Wietnamska mafia wyprowadza z Polski gigantyczne pieniądze* [online], <http://sledczy.focus.pl/afery-kryminalne/wietnamska-mafia-wyprowadza-z-polski-gigantyczne-pieniadze-154?strona=3> [dostęp: 28 I 2017].

⁴⁶ Dowodem na potwierdzenie tej pesymistycznej tezy jest powiększająca się nieprzerwanie w latach 2006–2015 r. tzw. luka podatkowa, która w 2013 r. osiągnęła od 37 do prawie 59 mld zł (w zależności od szacowanych rozmiarów), zob. *Raport PWC, Straty Skarbu Państwa w VAT – luka podatkowa, oszustwa, wyłudzenia oraz problematyka podatku od towarów i usług w Polsce*, Warszawa 2013, s. 14. W 2015 r. wysokość luki była szacowana na około 49 mld zł. Według prognoz na 2016 r. wielkość luki ma po raz pierwszy się zmniejszyć w stosunku do roku poprzedniego. Jej wysokość nadal jednak będzie kilkakrotnie większa niż dekadę temu i wyniesie około 45 mld zł, zob. <http://www.pwc.pl/pl/media/2016/2016-11-23-luka-vat-2016.html> [dostęp: 28 I 2017].

⁴⁷ Leszek Szymowski wprost wskazuje na osłanianie chińskich przestępców działających w Polsce przez chiński wywiad. Powołuje się on m.in. na wypowiedź anonimowego funkcjonariusza ABW oraz byłych szefów UOP – Gromosława Czempińskiego i Andrzeja Kapkowskiego. Zob. L. Szymowski, *Chińska mafia wkracza do Polski* [online], <http://www.polskatimes.pl/artykul/156020,chinska-mafia-wkracza-do-polski,id,t.html>

Duże możliwości wywiadowcze stwarza również wykorzystywanie przez władze ChRL społeczności akademickiej. Chińskie władze aktywnie promują wyjazdy swoich obywateli za granicę w celu zdobycia wykształcenia⁴⁸, nierzadko jednak stypendium i zgoda na wyjazd łączą się z koniecznością nawiązania kontaktów z wywiadem⁴⁹. Przykładem wykorzystywania w działalności szpiegowskiej studentów jest głośna kilka lat temu we Francji sprawa chińskiej doktorantki Li Li Whuang, która została oskarżona o kradzież poufnych danych koncernu Valeo. Ostatecznie Chince nie udowodniono szpiegostwa i została skazana jedynie na niską karę z tytułu naruszenia zasad poufności⁵⁰.

Innym, często stosowanym sposobem zdobywania informacji przez służby wywiadowcze ChRL jest zalecana już przez Suz Tzu⁵¹ tzw. zagrywka kobiecym wdziękiem. Na wykorzystywanie tej metody wskazują doniesienia prasy zachodniej, informującej o odwołaniu z Chin holenderskiego ambasadora, który rzekomo wdał się w romans z chińską pracownicą ambasady. Kilka lat wcześniej (w 2008 r.) noc w hotelu spędzona przez członka delegacji premiera Wielkiej Brytanii z przypadkowo poznaną Chinką zakończyła się dla owego urzędnika kradzieżą posiadanych dokumentów z poufnymi informacjami⁵². Wykorzystywanie pociągu seksualnego przez chińskie służby jest na tyle znane, że w 2016 r. Brytyjski rząd oficjalnie ostrzegł swoich pracowników udających się do ChRL na szczyt grupy G-20 przed możliwością podstawiania im atrakcyjnych kobiet⁵³.

Zagrożenie wywiadowcze stwarza także zainteresowanie chińską kulturą. Wraz ze wzrostem międzynarodowego znaczenia Chin można zaobserwować coraz większe zafascynowanie językiem oraz kulturą Państwa Środka⁵⁴. Chińskie władze pozytywnie odbierają to zainteresowanie. Znamienna w tym kontekście jest wypowiedź Hu Sou-qinga, deputowanego Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych, który w wywiadzie dla gazety „China Daily” stwierdził, że promocja używania języka chińskiego przyczyni się do rozprzestrzenienia chińskiej kultury i w konsekwencji do wzrostu globalnego wpływu Chin⁵⁵. Od 2004 r. na całym świecie są zakładane tzw. Instytuty Konfucjusza, które mają na celu promowanie języka i kultury Chin⁵⁶. Według danych z 2014 r. na całym świecie działało już ponad 480 instytutów⁵⁷, z tego cztery w Polsce⁵⁸. Instytuty Konfucjusza są miejscem w sposób naturalny przyciągającym oso-

---

[dostęp: 28 I 2017].

⁴⁸ W.C. Hannas, J. Mulvenon, A.B. Puglisi podają, że od 1978 r. na zagraniczne studia wyjechało ponad 2240 tys. chińskich studentów i z biegiem lat liczba wyjeżdżających się zwiększa, *Chinese Industrial...*, s. 138.

⁴⁹ Informacje na temat wykorzystywania studentów do zdobywania poufnych informacji można znaleźć w think tanku o nazwie European Strategic Intelligence and Security Center. Według zawartych tam informacji w Europie działa sieć chińskich studentów, koordynowana z Belgii, która zajmuje się szpiegostwem gospodarczym, zob. więcej <http://www.spacedaily.com/news/china-05zw.html> [dostęp: 27 I 2017].

⁵⁰ J. Garwood, *Scientific espionage*, „Labtimes” 2008, nr 3, s. 19–20.

⁵¹ Sunzi, *Sztuka wojny i 36 forteli*, tłum J. Zawadzki, Seattle 2012, s. 223. W języku chińskim ta metoda jest znana pod nazwą měirén jì, co dosłownie można przetłumaczyć jako „podstęp slichnotki”.

⁵² <http://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/spionage-china-setzt-frauen-auf-botschafter-an-14490421.html> [dostęp: 28 I 2017].

⁵³ <https://www.rt.com/uk/358191-g20-uk-chinese-honeytrap/> [dostęp: 28 I 2017].

⁵⁴ S. Czepielewski, *Lingua franca made in China* [online], <http://www.jows.pl/node/216> [dostęp: 28 I 2017].

⁵⁵ *In fact, promoting the use of Chinese among overseas people has gone beyond purely cultural issues, It can help build up our national strength and should be taken as a way to develop our country's soft power* [online], http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2006-03/10/content_530648.htm [dostęp: 23 III 2015].

⁵⁶ Pierwszy Instytut Konfucjusza powstał 21 XI 2004 r. w Seulu.

⁵⁷ <http://www.institutkonfucjusza.uj.edu.pl/o-nas/historia> [dostęp: 28 I 2017].

⁵⁸ Pierwszy Instytut Konfucjusza w Polsce powstał w Krakowie, następnie zostały założone w Opolu, Wrocławiu i Poznaniu.

by zainteresowane Chinami. To środowisko niewątpliwie znajduje się w kręgu zainteresowań chińskich służb specjalnych. Istnieje ryzyko, że agenci wywiadu ChRL mogą podejmować próby nawiązania przyjacielskich relacji z osobami uczęszczającymi do instytutów. Najbardziej obiecujące dla służb może być fundowanie wyjazdów do Chin. Dla osoby uczącej się języka chińskiego jest on wielką szansą, równocześnie jednak wiąże się z istotnymi zagrożeniami. We własnym kraju służby specjalne Chin mają większe możliwości werbunku, w tym opartego na agresywnych metodach pracy operacyjnej w postaci gróźb i szantażu⁵⁹. Należy wspomnieć, że sama obecność i działalność instytutów również budzi kontrowersje. Instytuty są oskarżane o bycie narzędziem w polityce zagranicznej ChRL, wykorzystywanym jako element *soft power*⁶⁰.

Oprócz opisanych już wcześniej czynników, takich jak ogromne środki finansowe i osobowe, pozytywny stosunek chińskich władz do działalności szpiegowskiej, naturalne, szerokie możliwości lokowania agentury i pozyskiwania osobowych źródeł informacji oraz hermetyczność chińskiej diaspory utrudniająca penetrację kontrwywiadowczą, do zjawisk, które sprzyjają działalności szpiegowskiej ChRL, należy zaliczyć ogólne osłabienie reżimu kontrwywiadowczego w wielu krajach narażonych na działalność szpiegowską. Jest ono spowodowane nie tylko znacznymi ograniczeniami budżetowymi dotyczącymi służby kontrwywiadowczej, ale także zliberalizowaniem sankcji za szpiegostwo. Przykładowo polski kodeks karny (kk) za udział w działalności szpiegowskiej na podstawie art. 130 § 1 kk przewiduje karę od roku do 10 lat. Tak określone zagrożenie penalne powoduje, że w obecnym kodeksie karnym, w przeciwieństwie do kodeksu z 1969 r. (zob. art. 124 kk z 1969 r.), udział w działalności obcego wywiadu nie jest już zbrodnią. Najwyższa sankcja przewidziana przez art. 130 kk jest związana z organizowaniem działalności obcego wywiadu lub kierowaniem nią. Za popełnienie tych czynów art. 130 § 4 kk przewiduje karę nie niższą niż lat 5 lub karę 25 lat pozbawienia wolności. Tak więc nawet za najpoważniejszą formę udziału w obcym wywiadzie nie grozi w Polsce kara dożywotniego pozbawienia wolności, tym bardziej kara śmierci, usunięta z polskiego kodeksu karnego w 1997 r. Dla porównania – art. 110 kodeksu karnego ChRL za akt szpiegostwa przewiduje karę pozbawienia wolności nie niższą niż 10 lat lub karę dożywotniego pozbawienia wolności. W sytuacji spowodowania przez działalność szpiegowską poważnych szkód dla kraju i obywateli i gdy równocześnie okoliczności popełnienia czynu są szczególnie nikczemne, art. 113 kk ChRL przewiduje możliwość zasądzenia kary śmierci. Zaostrzeniem represji za szpiegostwo przeciwko ChRL jest ponadto możliwość orzeczenia konfiskaty majątku (art. 113 kk ChRL), a nie tylko przepadku, jak jest to możliwe na podstawie art. 139 polskiego kodeksu karnego. Jedynie w tzw. mniejszych przypadkach, zgodnie z art. 110 kk zd. 2 ChRL, kara nie może być niższa niż 3 lata i wyższa niż 10 lat⁶¹. Szpiegowskiej działalności ChRL sprzyja rów-

⁵⁹ W obliczu opisanego zainteresowania chińskim państwem, kulturą i językiem, wykorzystywanego przez wywiad ChRL, zasadne wydaje się objęcie odpowiednią profilaktyką kontrwywiadowczą osób uczących się tego języka, a zwłaszcza osoby wyjeżdżające na stypendia do Chin.

⁶⁰ Zob. wypowiedź byłego szefa Departamentu Azji i Pacyfiku Canadian Security Intelligence Service, który stwierdził, że działalność instytutów jest zagrożeniem dla bezpieczeństwa Kanady, za: <http://www.theepochtimes.com/n3/1018292-hosting-confucius-institute-a-bad-idea-says-intelligence-veteran/> [dostęp: 27 I 2017]. Dogłębną analizę działań Instytutów Konfucjusza na rzecz rządu ChRL przedstawia R. Auethavornpipat, *Revealing China's Hegemonic Project in Thailand: How the Confucius Institute Furthers the Chinese State's International Ambitions. Paper presented at the 12th International Conference on Thai Studies 22-24 April 2014 University of Sydney* [online], <http://sydney.edu.au/southeast-asia-centre/documents/pdf/auethavornpipat-ruji.pdf> [dostęp: 27 I 2017].

⁶¹ W artykule autor wykorzystał tekst kk ChRL w języku angielskim umieszczony na stronie Asian Legal

niez jej intensywny rozwój technologiczny, który umożliwił prowadzenie coraz bardziej zaawansowanych i wyrafinowanych ataków w cyberprzestrzeni⁶². Obecnie Chiny są uważane za kraj, którego aktywność w cyberprzestrzeni jest jednym z największych zagrożeń dla danych informatycznych⁶³.

Równocześnie, mimo ogromnego postępu technologicznego, chińskie służby wciąż pozostają w tyle za amerykańskim wywiadem. Wyraźna rasowa odrębność Chińczyków, która z jednej strony ułatwia penetrację wywiadowczą własnej diaspory, z drugiej jest istotnym utrudnieniem przy wchodzeniu w inne środowiska. Szczególnie w Europie, Stanach Zjednoczonych i Kanadzie osoby narodowości chińskiej zawsze będą traktowane jako przedstawiciele obcej, odległej cywilizacji i w związku z tym będą obciążone pewną dozą nieufności, co z pewnością stanowi poważną przeszkodę w dogłębnej infiltracji środowisk zachodnich. Wydaje się również, że na Zachodzie pewien rodzaj operacji jest w sposób naturalny wyłączony dla chińskich szpiegów. Trudno bowiem wyobrazić sobie, aby chiński szpieg po przybyciu do kraju cywilizacji zachodniej jako nielegal mógł skutecznie podszyć się pod osobę narodowości tego kraju i penetrować miejscowe środowisko, niebędące środowiskiem imigranckim⁶⁴. Na pracy chińskich służb specjalnych negatywnie mogą się odbijać także pewne strukturalne słabości komunistycznych Chin. W realiach Państwa Środka faktyczną elitę, często stojącą ponad prawem, stanowią członkowie Komunistycznej Partii Chin. Powszechnym zjawiskiem jest przy tym swoista sukcesja władzy objawiająca się zajmowaniem najwyższych stanowisk państwowych przez dzieci wpływowych rodziców. W obliczu takiego działania nie można wykluczyć, że – podobnie jak to jest w przypadku służb rosyjskich⁶⁵ – kluczowe stanowiska w chińskim wywiadzie nie są przydzielane na podstawie umiejętności, lecz ze względu na układy towarzyskie i koneksje rodzinne⁶⁶. Taka sytuacja, jeśli rzeczywiście ma miejsce, nie tylko istotnie pomniejsza jakość chińskich służb specjalnych, powodując, że najważniejsze stanowiska w tych instytucjach zajmują osoby pozbawione odpowiednich kompetencji, lecz także stwarza dodatkowe zagrożenia. Funkcjonariusze, którzy mają dużą wiedzę i umiejętności oraz odnoszą sukcesy, ale nie mają odpowiednich znajomości, nie są

Information Institute pod adresem <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/clotproc361/> [dostęp: 28 I 2017].

⁶² Zob. więcej w rozdziale zatytułowanym *Cyber War*, w: D.F. Poindexter, *The Chinese information war: espionage, cyberwar, communications control and related threats to United States interests*, Jefferson 2013, s. 83–112.

⁶³ B. Gertz, *China Continuing Cyber Attacks on U.S. Networks* [online], <http://freebeacon.com/national-security/china-continuing-cyber-attacks-on-u-s-networks/> [dostęp: 28 I 2017]; podobnie: P. Navarro, *China's State-Sponsored Cyber Attacks Must Stop* [online], <http://www.theglobalist.com/china-united-states-cyber-crime-politics/> [dostęp: 28 I 2017].

⁶⁴ Warto podkreślić, że operacje z udziałem nielegalnych oficerów wymagają wielkich nakładów finansowych i, przede wszystkim, czasu. Równocześnie są to działania niezwykle efektywne i trudne do zneutralizowania przez kontrwywiad, co stwarza ogromne perspektywy wywiadowcze, zob. P. Wiecezorek, *Wywiad nielegalny FR w Europie Zachodniej – casus małżeństwa Anschlag*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Wydział specjalne. OSW”, Warszawa 2013, s. 128 i nast.

⁶⁵ O patologii w rosyjskich służbach specjalnych, która objawia się m.in. powszechnym nepotyzmem i kumoterstwem skutkującymi doбором na najwyższe stanowiska na podstawie kryteriów towarzysko-rodzinych, piszą np. G. Wodolejew, S. Sidorienko, *Spiecnużdy i spiecslużby*, Sankt Petersburg 2009, cyt za: M. Świerczek, G. Wodolejew, S. Sidorienko, *Spiecnużdy i spiecslużby, czyli rosyjskie służby specjalne bez makijażu*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2014, nr 10, s. 231–232.

⁶⁶ Przedstawiona hipoteza jest bardziej prawdopodobna, jeśli uwzględnimy rolę, jaką w społeczeństwie i kulturze chińskiej odrywają nieoficjalne kontakty i powiązania znane jako „guānxi”. Na temat znaczenia „guānxi” zob. W. Wardega, *Chiński nacjonalizm...*, s. 367; P. Picquart, *Imperium chińskie. Historia...*, s. 68 i 73; W. Scott Morton, Ch.M. Lewis, *Chiny...*, s. 310–311.

wystarczająco doceniani, mogą czuć się głęboko sfrustrowani. Rozczarowanie i poczucie niesprawiedliwości są zaś ważnymi czynnikami umożliwiającymi wrogim służbom nakłonienie takich osób do podjęcia z nimi współpracy.

Przy analizowaniu kierunków pracy wywiadu ChRL należy rozwinąć podkreślaną już wcześniej charakterystykę tajnych służb chińskich jako instytucji totalnych, wykazujących zainteresowanie wszelkimi informacjami. Nieograniczony zakres danych, którymi jest zainteresowany wywiad ChRL, nie stoi jednak na przeszkodzie określeniu pewnych priorytetów. Najważniejsze cele mogą zostać wyznaczone ze względu na kryteria podmiotowe oraz przedmiotowe. Szczególnym zainteresowaniem wywiadowczym ze względu na kryteria podmiotowe są objęte kraje mające podstawowe znaczenie w polityce międzynarodowej ChRL⁶⁷. Może to wynikać z globalnej pozycji danego państwa oraz wspólnej granicy z ChRL⁶⁸. Ze względu na zajmowaną pozycję we współczesnym świecie na działalność chińskich służb szczególnie są narażone Stany Zjednoczone, Niemcy, Wielka Brytania, Kanada, Francja, Włochy, Rosja i Japonia⁶⁹, a także Brazylia, RPA i Indie⁷⁰. Rosja i Japonia są poddane szczególnie intensywnej działalności szpiegowskiej z powodu bezpośredniego sąsiedztwa z ChRL oraz z uwagi na niełatwe wzajemne stosunki. Intensywniejsze działania wywiadowcze są prowadzone na kierunku amerykańskim ze względu na status USA jako najpotężniejszego mocarstwa współczesnego świata i definiowanie przez władze w Pekinie tego kraju jako głównego konkurenta w starciu o pozycję globalnego hegemonu. Spośród krajów będących bezpośrednimi sąsiadami ChRL szczególne znaczenie mają także stosunki z Koreą Północną, Wietnamem, Pakistanem i Indiami oraz z Afganistanem, co przekłada się na zainteresowanie wywiadowcze⁷¹.

Po zbadaniu aktywności chińskiego wywiadu na podstawie kryterium przedmiotowego można wskazać następujące obszary jego zainteresowania: gospodarka światowa, nowoczesne technologie, strategie zarządzania⁷², trendy w polityce międzynarodowej. W kręgu zainteresowań znalazły się także środowiska nastawione opozycyjnie wobec władz komunistycznych Chin. Szczególnie aktywnie są rozpracowywane mniejszości: tybetańska i ujgurska⁷³, członkowie sekty Falun Gong⁷⁴ oraz środowiska liberalne dążące do demokratyzacji chińskiego systemu politycznego⁷⁵.

Po przeanalizowaniu działalności chińskich służb specjalnych przez pryzmat najważniejszych kierunków operacyjnych wyróżnionych na podstawie kryterium podmiotowego, należy stwierdzić, że Polska, nieposiadająca statusu mocarstwa regionalnego

⁶⁷ N. Eftimiades, *China*, w: *Routledge Companion to Intelligence Studies*, R. Dover, M.S. Goodman, C. Hillebrand (red.), Abingdon, Oxon 2014, s. 194.

⁶⁸ Chiny graniczą z 14 państwami. Są to: Afganistan, Bhutan, Indie, Kazachstan, Kirgistan, Korea Północna, Laos, Myanmar, Mongolia, Nepal, Pakistan, Rosja, Tadżykistan, Wietnam.

⁶⁹ Wszystkie wymienione państwa należą do tzw. Grupy G-8 skupiającej najbardziej uprzemysłowione państwa świata; ale członkostwo Federacji Rosyjskiej po aneksji Krymu w marcu 2014 r. zostało zawieszono.

⁷⁰ Brazylia, RPA i Indie, oprócz Rosji i Chin, należą do tzw. Grupy BRICS. Państwa zaliczane do tej grupy są uważane za kraje, które w przeciągu najbliższych lat mogą uzyskać status światowych potęg.

⁷¹ Na temat priorytetów chińskiej polityki zagranicznej w kontekście działań wywiadu pisze N. Eftimiades, *China...*, s. 194.

⁷² B. Góralczyk, *Miejsce Polski w strategii...*, s. 6.

⁷³ E.V.W. Davis, *Minority Unrest and Security in China*, w: *China and International Security: History, Strategy, and 21st-Century Policy*, t. 2, D.C. Chau, T. M. Kane (red.), Santa Barbara 2014, s. 37–44.

⁷⁴ Falun Gong to współczesny ruch duchowy założony przez Li Hongzhi. Praktykowanie Falun Gong ma na celu doskonalenie jednostki ludzkiej przez ćwiczenia fizyczne, mentalną dyscyplinę i przestrzeganie zasad moralnych, zob. B. Penny, *The Religion of Falun Gong*, Chicago–London 2012, s. 4.

⁷⁵ N. Eftimiades, *China...*, s. 194.

ani tym bardziej światowego oraz niemająca wspólnej granicy z ChRL, nie znajduje się w kręgu szczególnego zainteresowania⁷⁶. Istotnymi czynnikami wpływającymi na wzrost zainteresowania Polską ze strony chińskich służb specjalnych są natomiast: członkostwo Polski w Unii Europejskiej, będącej jednym z kluczowych partnerów ChRL, oraz obecność w NATO. Interesujące dla ChRL mogą być również relacje ze Stanami Zjednoczonymi, Niemcami oraz Federacją Rosyjską⁷⁷.

Także ze względu na kryterium przedmiotowe zainteresowania chińskich służb Polska nie jest priorytetowym celem, niemniej jednak nie jest też całkowicie pomijana. Terytorium Rzeczypospolitej może przede wszystkim być miejscem służącym do rozpracowania mniejszości chińskich i innych emigracyjnych środowisk opozycyjnych wobec władz w Pekinie. Dużą sympatią cieszy się w Polsce idea wolnego Tybetu⁷⁸, a ponadto Rzeczpospolita graniczy bezpośrednio z Niemcami – krajem ze znaczną liczebnie mniejszością ujgurską⁷⁹. W latach 80. XX w. szczególne zainteresowanie, a nawet niepokój, ChRL budziła działalność Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”⁸⁰. Nie można również wykluczyć tego, że Polska jest miejscem wykorzystywanym do zalegnowania oficerów chińskiego wywiadu, którzy pobyt w naszym kraju wykorzystują do zatarcia śladów łączących ich z wywiadem ChRL⁸¹. Chińskie służby, podobnie jak czynią to w innych krajach, starają się także w Polsce realizować chińskie interesy i wykorzystują do tego działania określane jako *soft power*. Ta strategia sprowadza się do promowania pozytywnego wizerunku Państwa Środka i wykorzystywania zainteresowania jego kulturą⁸². W literaturze poświęconej służbom ChRL zwraca się uwagę na to, że Chińczycy są nastawieni na działania długofalowe⁸³. Objawia się to między innymi poszukiwaniem, już na wczesnym etapie, osób, które w przyszłości mogą odgrywać istotną rolę w życiu danego państwa. W tym celu monitoruje się elitarne kierunki

⁷⁶ B. Góralczyk, *Miejsce Polski w strategii...*, s. 23–24.

⁷⁷ Tamże, s. 28.

⁷⁸ K. Bańbor, *Tybetańczycy mogą się uczyć od Polaków. Rozmowa z Yeshim Lhosarem* [online], http://www.wiadomosci24.pl/artykul/tybetanczycy_moga_sie_uczyc_od_polakow_rozmowa_z_yeshim_lhosarem_233827.html [dostęp: 28 I 2017].

⁷⁹ Mniejszość ujgurska w Niemczech jest bardzo aktywna. Regularnie urządza protesty przeciwko władzom w Pekinie, zob. B.T. Wielński, *Niemiecka policja ściga chińskich szpiegów* [online], http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114881,7290092,Niemiecka_policja_sciga_chinskih_szpiegow.html [dostęp: 23 III 2015]. Dodatkowo w Monachium ma swoją siedzibę Światowy Kongres Ujgurów. Według informacji znajdujących się na oficjalnej stronie tej organizacji celem WUC (World Uyghur Congress) jest promowanie demokracji, wolności i praw człowieka oraz sprzeciwianie się okupacji Wschodniego Turkiestanu [online], <http://www.uyghurcongress.org/en/?cat=150> [dostęp: 28 I 2017].

⁸⁰ M. Goldman, E.J. Perrys, *Changing Meanings of Citizenship in Modern China*, Cambridge 2009, s. 183; *China in the era of Deng Xiaoping: a decade of reform*, M. Ying-Mao Kau, S.H. Marsh (red.), Armonk 1993, s. 312.

⁸¹ Należy pamiętać, że zasadniczo art. 130 kk penalizuje działalność szpiegowską przeciwko Polsce. W związku z tym działalność agentów chińskich prowadzona na terytorium RP, ale wymierzona w interesy innego państwa, nie skutkuje wypełnieniem znamion czynów zabronionych z art. 130 kk. Wyjątkowo, na podstawie art. 138 § 2 kk, art. 130 kk stosuje się odpowiednio, jeżeli czyn zabroniony popełniono na szkodę państwa sojuszniczego, a to państwo zapewnia wzajemność.

⁸² Zagadnieniu wykorzystania *soft power* przez ChRL jest poświęcona w całości książka J. Kurlantzicka przywołana w przypisie nr 27; zob. B. Góralczyk, *Miejsce Polski w strategii...*, s. 9.

⁸³ R. Faligot, *Tajne służby chińskie...*, s. 335; zob. też J. Warrick, C. Johnson, *Chinese Spy 'Slept' In U.S. for 2 Decades* [online], <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/04/02/AR2008040203952.html> [dostęp: 28 I 2017]; D. McElroy, *Chinese defector's spy claim* [online], <http://www.theage.com.au/news/world/agent-reveals-chinas-web-of-spies/2005/07/03/1120329325678.html> [dostęp: 28 I 2017].

studiów, a nawet prestiżowe licea. Osobom wyróżniającym się są oferowane różnego rodzaju stypendia i programy rozwojowe. Celem takich poczynań jest wykreowanie jak najlepszego obrazu Państwa Środka⁸⁴.

Podsumowując, należy zaznaczyć, że Polska nie jest najważniejszym podmiotem w polityce ChRL, jednak ze względu na globalny charakter chińskich służb specjalnych, posiadane środki oraz nastawienie władz w Pekinie do działalności szpiegowskiej jest ona narażona na działalność chińskich tajnych służb, a wywiad tego kraju jest jednym z bardziej aktywnych na terenie Rzeczypospolitej.

Chińskie służby mają ułatwione zadanie ze względu na możliwość wykorzystywania hermetycznej i trudnej do rozpracowania przez rodzime służby kontrwywiadowcze chińskiej diaspory oraz swoiste zauroczenie Państwem Środka. Wobec powyższego należy zdecydowanie wzmocnić służby odpowiedzialne za przeciwdziałanie aktywności szpiegowskiej ChRL, gdyż wraz ze wzrostem jej międzynarodowego znaczenia, służby specjalne tego kraju stają się podstawowym oprócz służb rosyjskich zagrożeniem dla bezpieczeństwa Polski.

Bibliografia:

1. Bańbor K., *Tybetańczycy mogą się uczyć od Polaków. Rozmowa z Yeshim Lhosarem* [online], http://www.wiadomosci24.pl/artykul/tybetanczyzy_moga_sie_uczyc_od_polakow_rozmowa_z_yeshim_lhosarem_233827.html [dostęp: 28 I 2017].
2. *China in the era of Deng Xiaoping: a decade of reform*, M. Ying-Mao Kau, S.H. Marsh (red.), Armonk 1993, Routledge.
3. Czepielewski S., *Lingua franca made in China* [online], <http://www.jows.pl/node/216> [dostęp: 28 I 2017].
4. Davis E.V.W., *Minority Unrest and Security in China*, w: *China and International Security: History, Strategy, and 21st-Century Policy*, t. 2, D.C. Chau, T.M. Kane (red.), Santa Barbara 2014, Praeger.
5. Eftimiades N., *China*, w: *Routledge Companion to Intelligence Studies*, R. Dover, M.S. Goodman, C. Hillebrand (red.), Abingdon 2014, Routledge.
6. Fabisiak R., *China made in Poland* [online], <http://weekend.pb.pl/2391587,23084,china-made-in-poland> [dostęp: 28 I 2017].
7. Faligot R., *Tajne służby chińskie. Od Mao do igrzysk olimpijskich*, tłum. O. Hedemann, A. Rasińska-Bóbr, Katowice 2009, Sonia Draga.
8. Garwood J., *Scientific espionage*, „Labtimes” 2008, nr 3.
9. Gertz B., *China Continuing Cyber Attacks on U.S. Networks* [online], <http://freebeacon.com/national-security/china-continuing-cyber-attacks-on-u-s-networks/> [dostęp: 28 I 2017].
10. Goldman M., Perrys E.J., *Changing Meanings of Citizenship in Modern China*, Cambridge 2009, Harvard University Press.
11. Goodman D., *Deng Xiaoping and the Chinese Revolution: A Political Biography*, London 1994, Routledge.
12. Góralczyk B., *Chińskie wyzwanie nad Wisłą?* [online], <http://www.institutobywatelski.pl/12966/lupa-institutu/chinskie-wyzwanie-nad-wisla> [dostęp: 28 I 2017].

⁸⁴ J. Kurlantzick, *Charm Offensive: How China's...*, s. 69.

13. Góralczyk B., *Miejsce Polski w strategii gospodarczej i polityce zagranicznej Chin po przekazaniu władzy na XVIII zjeździe KPCh*; Ekspertyzy GoChina [online], http://www.gochina.gov.pl/ekspertyzy_gochina [dostęp: 28 I 2017].
14. Hannas W.C., Mulvenon J., Puglisi A.B., *Chinese Industrial Espionage: Technology Acquisition and Military Modernisation*, London – New York 2013, Routledge.
15. Hauser F., Häring V., *China-Handbuch: Erkundungen im Reich der Mitte*, Berlin 2005, Trescher.
16. Ho Thanh L., Behrendt P., *Zbrojenia morskie a mocarstwowość państw Azji i Pacyfiku*, w: *Azjatyckie strategie bezpieczeństwa u progu XXI wieku*, J. Marszałek-Kawa (red.), Toruń 2014, Adam Marszałek.
17. Huang N.N., *“East is Red”: A Musical Barometer for Cultural Revolution. Politics and Culture*, Los Angeles 2008, University of Southern California.
18. Kikolski B., *Plany rozwoju gospodarczego Chin*, „Azja-Pacyfik” 1998, nr 1.
19. Krzyżanowska A., *Biała Księga Obronności Chin – pokojowe deklaracje i realia*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2011, nr 20.
20. Kurlantzick J., *Charm Offensive: How China’s Soft Power Is Transforming the World*, New Haven–London 2007, Yale University Press.
21. Lüthi L.M., *Chiny – ZSRR. Zimna wojna w świecie komunistycznym*, tłum. J. Pawłowski, K. Urban-Pawłowska, Warszawa 2011, Dialog.
22. Mackrakis K., *The crown jewels and the importance of scientific-technical intelligence*, w: *East German Foreign Intelligence: Myth, Reality and Controversy*, K. Macrakis, T. Wegener Friis, H. Müller-Enbergs (red.), New York 2010, Routledge.
23. McElroy D., *Chinese defector’s spy claim* [online], <http://www.theage.com.au/news/world/agent-reveals-chinas-web-of-spies/2005/07/03/1120329325678.html> [dostęp: 28 I 2017].
24. Navarro P., *China’s State-Sponsored Cyber Attacks Must Stop* [online], <http://www.theglobalist.com/china-united-states-cyber-crime-politics/> [dostęp: 28 I 2017].
25. Penny B., *The Religion of Falun Gong*, Chicago – London 2012, The University of Chicago Press.
26. Picquart P., *Imperium chińskie. Historia i terażniejszość chińskiej diaspory*, tłum. I. Kałużyńska, Warszawa 2006, Dialog.
27. Piekarski M., *Miliardy złotych nielegalnie przelewane z Polski do Chin* [online], <http://www.rmf24.pl/fakty/polska/news-miliardy-zlotych-nielegalnie-przelewane-z-polski-do-chin,nId,388590?> [dostęp: 28 I 2017].
28. Poindexter F., *The Chinese information war: espionage, cyberwar, communications control and related threats to United States interests*, Jefferson 2013, McFarland.
29. *Revealing China’s Hegemonic Project in Thailand: How the Confucius Institute Furthers the Chinese State’s International Ambitions. Paper presented at the 12th International Conference on Thai Studies 22-24 April 2014 University of Sydney* [online], <http://sydney.edu.au/southeast-asia-centre/documents/pdf/auethavorn-pipat-ruji.pdf> [dostęp: 27 I 2017].
30. Scott Morton W., Lewis Ch.M., *Chiny. Historia i kultura*, tłum. B.S. Zemanek, Kraków 2007, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
31. Shen H., *Instytut Konfucjusza – chiński urok czy ukryty Mao* [online], <http://www.frona.pl/a/instytut-konfucjusza-chinski-urok-czy-ukryty-mao,3870.html> [dostęp: 28 I 2017].

32. Siemiątkowski Z., *Wywiad a władza. Wywiad cywilny w systemie sprawowania władzy politycznej PRL*, Warszawa 2009, Aspra.
33. *Straty Skarbu Państwa w VAT – luka podatkowa, oszustwa, wyłudzenia oraz problematyka podatku od towarów i usług w Polsce* [online], Warszawa 2013, PwC, https://www.pwc.pl/pl/publikacje/assets/pwc_straty_skarbu_panstwa_w_vat.pdf [dostęp: 28 I 2017].
34. Su S., *China: eine Einführung in Geschichte, Kultur und Zivilisation*, Gütersloh–München 2008, Chronik.
35. Sun Tzu, *The Art of War by Sun Tzu – Classic Edition*, tłum. angielskie L. Giles, B. Williams, S. Kim, El Paso 2009, El Paso Norte Press.
36. Sunzi, *Sztuka wojny i 36 forteli*, tłum J. Zawadzki, Seattle 2012, CreateSpace.
37. Szymowski L., *Chińska mafia wkracza do Polski* [online], <http://www.polskatimes.pl/artukul/156020,chinska-mafia-wkracza-do-polski,id,t.html> [dostęp: 28 I 2017].
38. Świerczek M., *G. Wodolejew, S. Sidorienko, Spiecużdy i spiecśłużby, czyli rosyjskie służby specjalne bez makijażu*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2014, nr 10.
39. *The World Factbook, China* [online], <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html> [dostęp: 28 I 2017].
40. Vogel F., *Deng Xiaoping and the Transformation of China*, Cambridge 2011, Harvard University Press.
41. Walczak D., *Wietnamska mafia wyprowadza z Polski gigantyczne pieniądze* [online], <http://sledczy.focus.pl/afery-kryminalne/wietnamska-mafia-wyprowadza-z-polski-gigantyczne-pieniadze-154?strona=3> [dostęp: 28 I 2017].
42. Wardęga J., *Chiński nacjonalizm. Rekonstruowanie narodu w Chińskiej Republice Ludowej*, Kraków 2014, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
43. Warrick J., Johnson C., *Chinese Spy ‘Slept’ In U.S. for 2 Decades* [online], <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/04/02/AR2008040203952.html> [dostęp: 28 I 2017].
44. Wieczorek P., *Wywiad nielegalny FR w Europie Zachodniej – casus małżeństwa Anschlag*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Wydanie Specjalne” 2013, COS ABW, OSW.
45. Wieliński B.T., *Niemiecka policja ściga chińskich szpiegów* [online], http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114881,7290092,Niemiecka_policja_sciga_chinskich_szpiegow.html [dostęp: 23 III 2015].
46. *Wirtschaftsspionage. Risiko für Unternehmen, Wissenschaft und Forschung*, Köln 2014, Bund Länder.
47. Wodolejew G., Sidorienko S., *Spiecużdy i spiecśłużby*, Sankt Petersburg 2009, Izdatiel’skij Dom Azbuka-Klassika.
48. Woliński B., *Restrukturyzacja i prywatyzacja chińskich przedsiębiorstw*, „Azja-Pacyfik” 2006, nr 9.
49. Zajączkowski K., *ChRL wobec krajów Południa (na przykładzie Afryki Subsaharyjskiej). Szansa czy zagrożenie dla międzynarodowej pozycji UE*, w: *Chiny–Indie. Ekonomiczne skutki rozwoju*, K. Kłosiński (red.), Lublin 2008, Wydawnictwo KUL.

Źródła internetowe:

1. <http://facet.interia.pl/styl-zycia/ciekawostki/news-chincy-szpiedzy-sa-wsrod-nas,nId,448718> [dostęp: 27 I 2017].
2. https://fas.org/irp/world/china/pla/gen_staff.htm [dostęp: 15 II 2017].
3. <https://webspeicher.wordpress.com/2011/06/10/spionage-chinas-stasi-chinaspion-deutschland-gericht-11294831/> [dostęp: 27 I 2017].
4. <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/clotproc361/> [dostęp: 28 I 2017].
5. http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2006-03/10/content_530648.htm [dostęp: 23 III 2015].
6. <http://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/spionage-china-setzt-frauen-auf-botschafter-an-14490421.html> [dostęp: 28 I 2017].
7. http://www.gazetakrakowska.pl/artykul/201494_general-czempinski-chincy-szpiedzy-sa-juz-w-polsce,id,t.html [dostęp: 28 I 2017].
8. <http://www.institutkonfucjusza.uj.edu.pl/o-nas/historia> [dostęp: 28 I 2017].
9. <https://www.justice.gov/opa/pr/chinese-national-sentenced-prison-conspiracy-steal-trade-secrets> [dostęp: 27 I 2017].
10. <https://www.justice.gov/opa/pr/us-nuclear-engineer-china-general-nuclear-power-company-and-energy-technology-international> [dostęp: 28 I 2017].
11. <http://www.pwc.pl/pl/media/2016/2016-11-23-luka-vat-2016.html> [dostęp: 28 I 2017].
12. <https://www.rt.com/uk/358191-g20-uk-chinese-honeytrap/> [dostęp: 28 I 2017].
13. <http://www.spacedaily.com/news/china-05zw.html> [dostęp: 27 I 2017].
14. <http://www.theepochtimes.com/n3/1018292-hosting-confucius-institute-a-bad-idea-says-intelligence-veteran/> [dostęp: 27 I 2017].
15. <https://www.theguardian.com/technology/2016/aug/11/espionage-arrest-of-nuclear-engineer-fuels-us-suspensions-of-chinese-tactics> [dostęp: 28 I 2017].
16. <http://www.uyghurcongress.org/en/?cat=150> [dostęp: 28 I 2017].
17. https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2016/04/11/the-fall-of-edward-lin-the-navy-pilot-accused-of-espionage-and-patronizing-a-prostitute/?utm_term=.8b919c896471 [dostęp: 27 I 2017].

Abstrakt

Zamierzeniem artykułu jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy działalność wywiadu Chińskiej Republiki Ludowej stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa polskiego oraz interesów jego obywateli. W artykule przedstawiono wybrane aspekty działalności służb wywiadowczych ChRL. Omówiono nastawianie władz chińskich do działań szpiegowskich oraz znaczenie niejawnie zdobytych informacji dla rozwoju gospodarczego i politycznego Państwa Środka. Przedstawiono również główne metody i sposoby działań służb wywiadowczych ChRL, w tym aktywne wykorzystywanie licznej diaspory chińskiej. Przeanalizowano skalę działań podejmowanych przez Chińską Republikę Ludową w celu uzyskania istotnych informacji oraz rozmiar zaangażowanych środków. W dalszej części artykułu zaprezentowano główne kierunki, zarówno podmiotowe, jak i przedmiotowe, zainteresowania wywiadu ChRL. Przeanalizowanie wskazanych wyżej aspektów szpiegowskiej działalności podejmowanej przez Państwo Środka prowadzi do wniosku, że służby wywiadowcze Chin osiągnęły status służb globalnych, działają

cych z ogromnym rozmachem we wszystkich zakątkach świata. Ta konstatacja prowadzi z kolei do wniosku, że wywiad ChRL jest istotnym zagrożeniem także dla bezpieczeństwa Polski.

Słowa kluczowe: wywiad, Chiny, szpiegostwo, Guó'ān bù, Gōng'ān bù.

Abstract

The main goal of the presented paper is to answer the question if the activity of the Chinese intelligence poses a threat to Polish state, its interest and welfare of its citizens. To fulfill this task, the presented paper depicts the chosen aspects of the activities of the Chinese intelligence services. The paper is concerned, inter alia, with the attitude of the Chinese government towards intelligence activity and with the importance of a confidential data to development of the Chinese industry. There have also been presented the main means and methods, used by Chinese services to acquire coveted data, including the activities and wide utilization of the so called Overseas Chinese. A passage is also devoted to the issue of the scale of conducted actions and the magnitude of means that are used to collect important information. The further part of the paper describes the major, both subjective as well as objective, directions of the Chinese intelligence's interests.

The analyses lead to the conclusions that the Chinese intelligence services have attained the position of global, spy institutions that operate in any country and seek any information. These statement in turn, allows to enunciate the thesis that the Chinese intelligence poses a real threat to Poland as well.

Keywords: China, intelligence, espionage, Guó'ān bù, Gōng'ān bù.